

Ontmoeting

De weduwe van Naïn

Henk Bouwmeester

Joël, haar overleden man¹, geloofde heilig in een leven na de dood. Maar zij was daar tot vlak voor haar huwelijk nooit zo zeker van geweest. Van huis uit had zij meegekregen dat dood dood was, einde van alles². In de loop van de jaren had Joël haar denken daarover wel veranderd en haar anders doen geloven.

Maar toen hij een paar jaar geleden niet meer levend thuis was gekomen, was haar hart opnieuw gevuld met twijfel. En haar leven met angst. Angst dat ook haar enige zoon haar voortijdig ontvallen zou. Dat kon immers. De hospita van Elia was dat eeuwen geleden immers ook overkomen³! Twee dagen geleden was haar zoon ziek geworden. Vannacht was hij gestorven. En nu liep ze daar. Omringd door haar dorpsgenoten⁴ in een muur van verdriet⁵. Achter de baar met het lichaam van wat vannacht nog haar zoon was.

Juist toen zij de stad wilden verlaten, kwam een grote groep mensen hen tegemoet⁶. Iemand zei dat het Jezus uit Nazaret was met zijn volgelingen. Zij zag alleen maar schimmen. Door de zee van tranen. En aan Jezus had ze helemaal geen behoefte. Waarom was Hij niet eerder gekomen? Waarom moest Hij zo nodig eerst nog tijd en aandacht geven aan die Romeinse centurio in Kafarnaüm⁷? Hij had toch gezegd voor zijn eigen volk te zijn gekomen⁸! En als Hij de grote profeet was⁹, wist Hij toch waar zij nu doorheen ging. Dat zij geen kracht meer had om te schreeuwen en verdronk in de tranen van haar verdriet. Niemand had ze meer, niemand om op terug te vallen¹⁰. Noömi was nog beter af. Die had haar schoondochter nog¹¹. Maar zij? Niemand, alleen maar stille leegte. Ja, het hele dorp stond nu om haar heen¹². Maar over hooguit een jaar was iedereen haar ellende vergeten. Wat haar betreft kon Jezus nu maar beter doorlopen.

Maar dat deed Hij niet. Hij dwong hen zelfs te stoppen door de baar aan te raken¹³. Had Hij dan geen respect voor de gestorvenen¹⁴? Was Hij niet bang zich te verontreinigen?¹⁵ Gevoel had Hij blijkbaar ook niet. Want Hij zei tegen haar dat ze geen verdriet moest hebben¹⁶. Hoe kan dat nou als alles wat je lief en dierbaar is je wordt ontnomen? Dan heeft je leven toch geen doel en zin meer. Dan mag je toch slaan tegen de leegte om je heen¹⁷! Nog voordat ze daarover Jezus een verwijt kon maken zei Jezus tegen het dode lichaam op de baar: 'Joh, sta op!'¹⁸ Zag Jezus de doek over zijn gezicht dan niet¹⁹? Zijn grauwe lijkkleur? Zag hij... En toen, toen ging haar zoon zitten! En hij sprak tegen Jezus²⁰ alsof hij Hem al jaren kende. Jezus had macht over de dood! Is sterker dan de dood. Doodeng! Maar tegelijk ook: Goddank, een groot profeet²¹. En zij, zij had haar zoon terug²²! Levend!

Door Jezus is de dood geen dood spoor. Met Jezus is er te leven met de dood!²³

¹ In de Bijbel wordt alleen verteld dat de weduwe van Naïn weduwe was. Om haar verdriet en eenzaamheid extra te benadrukken is ervoor gekozen haar overleden man een naam te geven. Daarbij is gekozen voor de naam Joël. Joël betekent namelijk *De Heer is God*. Nauw verwant met het Sjemah Jizrael (*Hoor Israël, de Heer is onze God, de Heer is één*). Het Sjemah Jizrael wordt volgens de Joodse traditie uitgesproken door de aanwezigen bij een sterfbed zodra de stervende is gestorven. (Bron: Joodse rituelen en symbolen, p.261).

² In de Bijbel wordt helemaal niets verteld of en wat de weduwe geloofde over de opstanding uit de dood en het leven na dit leven. Mogelijk heeft ze, net zoals Marta, de zuster van Lazarus, een heel sterk geloof gehad aan de opstanding uit de dood (Joh. 11:23-24: Jezus zei: 'Je broer zal uit de dood opstaan.' 'Ja,' zei Marta, 'ik weet dat hij bij de opstanding op de laatste dag zal opstaan.'). Toch is ervoor gekozen dat zij twijfelde aan een leven na dit leven. In Jezus' tijd waren er velen die niet geloofden □ waaronder de Saduceeërs □ die niet geloofden in de opstanding uit de dood (Mat. 22:23a: Diezelfde dag kwamen er sadduceeën, die beweren dat er geen opstanding uit de dood is). Ook in de kerk van Korinte waren mensen die daaraan twijfelden (1 Kor. 15:12: Maar wanneer nu over Christus wordt verkondigd dat hij uit de dood is opgewekt, hoe kunnen sommigen van u dan zeggen dat de doden niet zullen opstaan?).

3 1 Koningen 17:9 en 17: 'Ga naar Sarefat, in de buurt van Sidon, en neem daar je intrek. Ik heb een weduwe daar opgedragen je van voedsel te voorzien' (...). Enige tijd later werd het kind van Elia's gastvrouw ziek, en wel zo ernstig dat ten slotte alle leven uit hem week.

⁴ Bij het begraven is respect voor de overledene het uitgangspunt. In tegenstelling tot de Nederlandse cultuur, waar vaak rekening wordt gehouden met wat de nabestaanden willen of emotioneel aankunnen, vindt de Joodse begrafenis zo snel mogelijk plaats. Zo snel dat rouwkaarten versturen vaak geen zin heeft. Ook al kent men de overledene niet persoonlijk, men gaat over het algemeen toch naar een begrafenis, omdat het als een religieuze verplichting wordt gezien. (Bron: www.uitvaart.nl/page_49.html).

⁵ Lucas 7:12: Toen hij de poort van de stad naderde, werd er net een dode naar buiten gedragen, de enige zoon van een weduwe. Een groot aantal mensen vergezelde haar.

⁶ Lucas 7:11: Niet lang daarna ging Jezus naar een stad die Naïn heet, en zijn leerlingen en een grote menigte gingen met hem mee.

⁷ Lucas 7:1-10: Toen Jezus aan het eind was gekomen van zijn toespraak tot de menigte ging hij Kafarnaüm in. Een centurio die daar woonde had een slaaf die ernstig ziek was en op sterven lag; de centurio was erg op deze slaaf gesteld. Toen hij over Jezus hoorde, zond hij enkele Joodse leiders naar hem toe om hem te vragen bij hem te komen en zijn slaaf van de dood te redden. Toen ze bij Jezus waren gekomen, drongen ze er bij hem op aan mee te gaan. (...) Toen Jezus dit hoorde, verbaasde hij zich over hem; hij keerde zich om naar de menigte die hem volgde en zei: 'Ik zeg jullie, zelfs in Israël heb ik niet zo'n groot geloof gevonden!' Toen de vrienden van de centurio terugkeerden naar zijn huis, troffen ze daar de slaaf in goede gezondheid aan.

⁸ Matteüs 15:24: Hij antwoordde: 'Ik ben alleen gezonden naar de verloren schapen van het volk van Israël.'

⁹ Johannes 4:19: Daarop zei de vrouw: 'Nu begrijp ik, heer, dat u een profeet bent!' (De vrouw is de Samaritaanse vrouw bij de put van Sichar).

¹⁰ Deze woorden zijn ontleend aan een lied van Matthijn Buwalda (naar Psalm 69:1-4):

Geen gevoel meer om te delen, ik heb alles weggegeven aan de mensen die nooit echt hebben geluisterd. Niemand om op terug te vallen, ik kan slechts mijn vuisten ballen en slaan tegen de leegte om mij heen.

Maar U, U kent mij echt en U weet waar ik doorheen ga en toch grijpt U niet in?

U hebt toch beloofd me te dragen door het water? Kunt U dan niet zien dat ik verdrink? Ik ben moe van al het bidden Ik heb geen kracht om nog te schreeuwen. En van U heb ik al tijden niets gehoord. Dus nu schreeuw ik zonder woorden, maar de klanken gaan verloren in de stilte die mijn leven nu omgeeft.

¹¹ Ruth 1:4-19

¹² Zolang de dode niet begraven is, zijn zowel de nabestaanden als de gemeenschap bezig met 'het respect voor de dode' en niet met 'het respect voor de levenden' of de troost voor de nabestaanden. Dit betekent dat ook de gemeenschap verplicht is mee te helpen aan een zo snel mogelijke begrafenis. Het troosten van de rouwenden is hier niet op zijn plaats, aangezien de familie nog te veel in shock verkeert en ontroostbaar is. Dit gebeurt wel, en zeer intensief, zodra de begrafenis voorbij is, gedurende de rouwweek, de sjiwwe. (Bron: www.uitvaart.nl/page_49.html)

¹³ Lucas 7:14a: Hij kwam dichterbij, raakte de lijkbaar aan – de dragers bleven stilstaan –.

¹⁴ Zie eindnoot 12 ontleend aan www.uitvaart.nl.

¹⁵ Aan God gewijde mensen (nazireeërs) mochten niet in de buurt van een dode komen. Numeri 6:6-7: En zolang hij aan de HEER gewijd is, mag hij niet in de buurt van een dode komen. Zelfs als zijn vader of moeder of zijn broer of zuster sterft, mag hij zich niet verontreinigen door bij hen te komen, want op zijn hoofd draagt hij het teken dat hij aan God gewijd is.

¹⁶ Lucas 7:13 : Toen de Heer haar zag, werd hij door medelijden bewogen en zei tegen haar: 'Weeklaag niet meer.'

¹⁷ Ook deze woorden zijn ontleend aan het lied van Matthijn Buwalda (zie noot 10).

¹⁸ Lucas 7:14b: en zei: 'Jongeman, ik zeg je: sta op!'

¹⁹ Volgens de Joodse traditie drukt een van de kinderen (als die er zijn) eerbiedig en behoedzaam de ogen van de gestorven dicht, waarna het gelaat wordt toegedekt met een doek. Dat een kind de ogen sluit ontleent men aan de

belofte die vader Jakob ontving dat Jozef zijn ogen zal sluiten (op zijn sterfbed) (Gen. 46:4: 'Ikzelf zal met je meereizen naar Egypte, en ik zal je daar ook weer vandaan brengen. En niemand anders dan Jozef zal jou de ogen sluiten'). (Bron: Joodse rituelen en symbolen)

²⁰ Lucas 7:15a: De dode richtte zich op en begon te spreken.

²¹ Lucas 7:16b: Allen werden vervuld van ontzag en loofden God met de woorden: 'Een groot profeet is onder ons opgestaan.'

²² Lucas 7:15b: en Jezus gaf hem terug aan zijn moeder.

²³ 1 Korintiërs 15:21-22: Zoals de dood er is gekomen door een mens, zo is ook de opstanding uit de dood er gekomen door een mens. Zoals wij door Adam allen sterven, zo zullen wij door Christus allen levend worden gemaakt.